

АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ*

Сучасний етап розвитку України як незалежної держави ознаменувався кардинальними змінами практично у всіх сферах суспільного життя. При цьому варто звернути увагу на те, що плінність цих змін відбувається настільки швидко, що відповідні державні інституції інколи не встигають адекватно їх оцінити і вчасно на них реагувати. В такій ситуації надзвичайної ваги набувають наукові дослідження, головним завданням яких є здійснення моделювання суспільних відносин і прогнозування їх подальшого можливого розвитку.

У цих умовах не є виключенням сфера правового регулювання фінансових відносин взагалі та відносин, пов'язаних з обігом валюти і валютних цінностей зокрема.

Як свідчить історія становлення нашої держави, обіг іноземної валюти та валютних цінностей відіграв надзвичайно важливу роль в її розвитку. Разом з цим, не зважаючи на цю обставину, питанням валютних відносин не приділялось належної уваги. Сьогодні практично ні в кого не викликає сумніву теза про те, що існуючі негативи у валютних відносинах, можуть значно знизити ефективність діяльності держави, і не лише в сфері економіки. Як пересічні громадяни, так

© НАГРЕБЕЛЬНИЙ Володимир Петрович – кандидат юридичних наук, член-кореспондент НАПрН України, заступник директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, директор Центру банківського права при цьому Інституті

* Старинський М. В. Проблеми та перспективи правового регулювання валютних відносин в Україні : монографія / Старинський М. В. – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2015.

і особи, що володіють великими фінансовими ресурсами, надзвичайно болісно відчувають відсутність виваженої та ефективної державної політики у цій сфері. Прикладом недосконалості цієї політики може слугувати «епопея» з так званими валютними кредитами.

Враховуючи це, є очевидним, що лише ефективна організація та регулювання валютних відносин в Україні є запорукою стабільного розвитку держави та утвердження її як незалежної та економічно потужної. При цьому варто особливо наголосити на тому, що регулювання вказаних відносин має бути не лише ефективним, а й правовим, що дасть можливість Україні розвиватись як демократичній державі, в якій панує право.

Як показує аналіз наукової юридичної літератури, дослідженню питань правового регулювання валютних відносин практично не приділялось і не приділяється належної уваги. Певне виключення складають роботи, які фрагментарно висвітлювали той чи інший аспект правового регулювання валютних відносин. Водночас, сучасного, комплексного їх дослідження, яке б давало можливість сформувати об'єктивне уявлення про такий вид правових відносин як валютні, до цього часу практично не було. В цьому аспекті рецензована монографічна праця М. В. Старинського є намаганням заповнити дану прогалину, оскільки вона присвячена комплексному дослідженню проблем правового регулювання валютних відносин та перспективам їх вирішення у сучасних умовах. Дане монографічне дослідження є одним з перших, що присвячені даній проблематиці. З врахуванням того, що в правовому регулюванні валютних відносин в Україні існує значна кількість проблем, монографія є своєчасною, а її тема – актуальною, оскільки дає можливість не лише чітко з'ясувати суть та зміст валютних відносин, а й містить концептуальні засади їх ефективного правового регулювання.

Вказана монографія має логічну змістовну структуру і складається з вступу, чотирьох розділів та висновків, що дає можливість

автору точно, послідовно та аргументовано доносити свою обґрунтовану думку до читача.

Перший розділ роботи присвячений теоретико-методологічним засадам правового регулювання валютних відносин, у якому автор на підставі аналізу наукової літератури і практики правозастосування з'ясовує суть та зміст валютних правовідносин. Особлива увага приділена змісту їх поняттю та характеристики основних їх елементів цих правовідносин. В процесі дослідження автор цілком обґрунтовано приходить до висновку про те, що в основу виокремлення валютних правовідносин з усього загалу фінансових правовідносин варто покласти критерій об'єкта. Саме цей критерій, маючи спеціальний правовий режим, впливає на якість та особливості валютних відносин. В цьому аспекті заслуговує на увагу висновок про те, що валютними правовідносинами слід вважати урегульовані нормами права суспільні відносини між уповноваженими державою органами з приводу обігу валюти і валютних цінностей, реалізація яких забезпечена силою державного примусу.

Значна увага в першому розділі монографії приділена характеристиці такого елементу валютних правовідносин як їх об'єкт. При цьому автором застосований й аргументований дещо відмінний від традиційного підхід до виокремлення об'єктів валютних правовідносин. В основу критерію віднесення того чи іншого об'єкту матеріального світу ним було покладено критерій ліквідності. Як показав аналіз монографічної праці, на переконання автора, саме даний критерій дає можливість запропонувати перелік об'єктів валютних відносин, які об'єктивно за своєю як економічною, так і юридичною природою є такими.

В окремому розділі монографії викладений авторський підхід до бачення регулювання валютних відносин на території України. Зокрема, в результаті проведеного дослідження М. В. Старинським запропоновано перелік принципів правового регулювання валютних

відносин, застосування яких в процесі правового регулювання валютних відносин, будуть сприяти більш ефективному використанню фінансових ресурсів в нашій державі. Зокрема, автор цілком обґрунтовано прийшов до висновку про те, що всі принципи правового регулювання валютних відносин можна класифікувати на загальні, функціональні та організаційні, а також надає їх ґрунтовну характеристику.

Третій розділ монографічної роботи присвячений дослідженню методів правового регулювання валютних відносин, дослідженню проблем та особливостей їх застосування, на сонові якого виокремлені дві групи методів регулювання валютних відносин, а саме: адміністративні та економічні.

В результаті проведеного аналізу вітчизняної практики правозастосування, та зарубіжного досвіду регулювання валютних відносин, автор закономірно прийшов до висновку, відповідно до якого основними адміністративними методами правового регулювання валютних відносин є метод адміністративного право визнання, метод адміністративного дозволу та метод адміністративного примусу. До економічних методів регулювання валютних відносин автором віднесено валютну інтервенцію, девальвацію і ревальвацію валюти, управління обліковою ставкою та диверсифікацію валютних резервів. Важливими є те, що в монографії міститься ґрунтовна характеристика практики застосування економічних методів при регулювання валютних відносин в Україні.

В останньому розділі рецензованої роботи автор цілком обґрунтовано стверджує про те, що ефективне регулювання будь-яких суспільних відносин є неможливим без врахування факторів, що здійснюють на них вплив. В цьому видається логічним те, що даний розділ монографії присвячений дослідженню факторів, що впливають на правове регулювання валютних відносин.

В цілому, на наш погляд, рецензована монографічна робота М. Старинського є завершеним, самостійним науковим дослідженням,

що представляє собою новітній погляд на малодосліджену у вітчизняній юридичній науці проблему правового регулювання валютних відносин. Актуальність розглянутих питань та обґрунтованість висновків у рецензованій роботі дозволяє передбачити інтерес до неї не лише з боку юристів, а й представників економічної науки. Також отримані автором результати можуть стати теоретичною основою для подальших наукових досліджень правового регулювання валютних відносин.